

Pasi Pyöriä, YTT, sosiologian yliopistonlehtori

Työn murros ja tasa-arvo

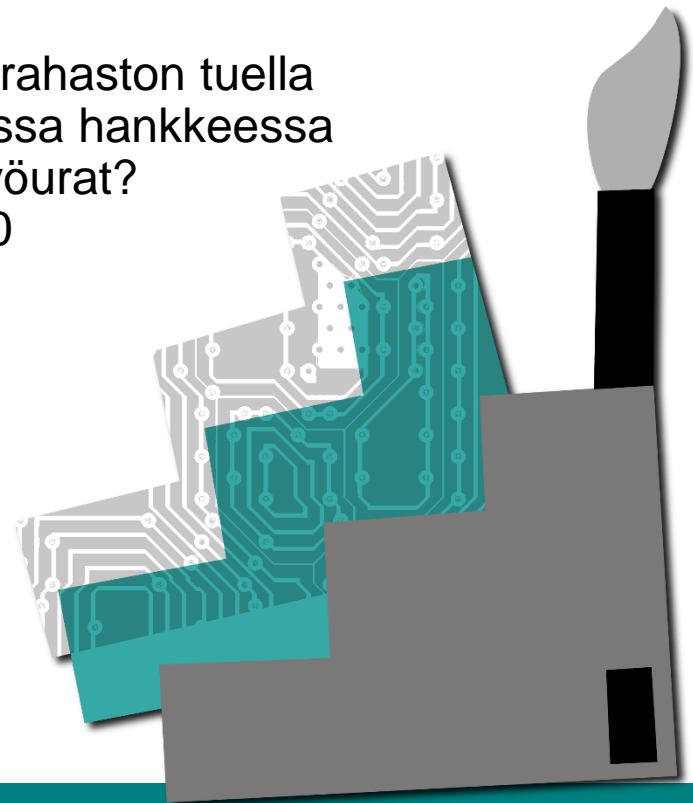
Tutkin työuria Työsuojelurahaston tuella
YTT Satu Ojalan johtamassa hankkeessa
Pirstoutuvatko työurat?
2018–2020



Työsuojelurahasto
Arbetarskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund



TAMPEREEN
YLIOPISTO



”Työn tekeminen on murroksessa. Vakituinen palkkatyö näyttää vähenevän ja antavan sijaa keikkataloudelle: työmarkkinalle, jonka perustana ovat lyhyet sopimukset ja freelance-työt.”

— *Helsingin Sanomat* 30.4.2017

”Y-sukupolvi eli 1980-luvulla ja 1990-luvun alkupuoliskolla syntyneet ovat vaarassa syrjäytyä pysyvästi työmarkkinoilta, kun silpputyöstä on tullut entistä yleisempää.”

— *Aamulehti* 12.2.2017

”Työ on yhä pirstalaisempaa. Pätkä- ja osa-aikatyön määrä lisääntyy. Työhaluja olisi, mutta työtä ei aina kannata ottaa vastaan, koska kasvavat tulot syövät sosiaalietuuksia ja käteen jää aiempaa vähemmän rahaa. Järjestelmässä on korjattavaa.”

— *Aamulehti* 1.4.2016

”Kun teknologian murros hävittää ammatteja ja erilaiset silpputyöt lisääntyvät, nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä pystyy vastaamaan työelämän murrokseen ja esimerkiksi yksityisyrittäjien perusturvaan kovin kankeasti. Moni onkin jo vuosia pohtinut, saataisiinko perustulolla vähennettyä eri etuuksien vähentämiseen liittyvää byrokratiaa ja tehtyä työnteosta kannustavampaa.”

— *Helsingin Sanomat* 3.4.2016

Palkkatyö on pitänyt pintansa – samoin määrä- ja osa-aikatyön sukupuolittuneisuus

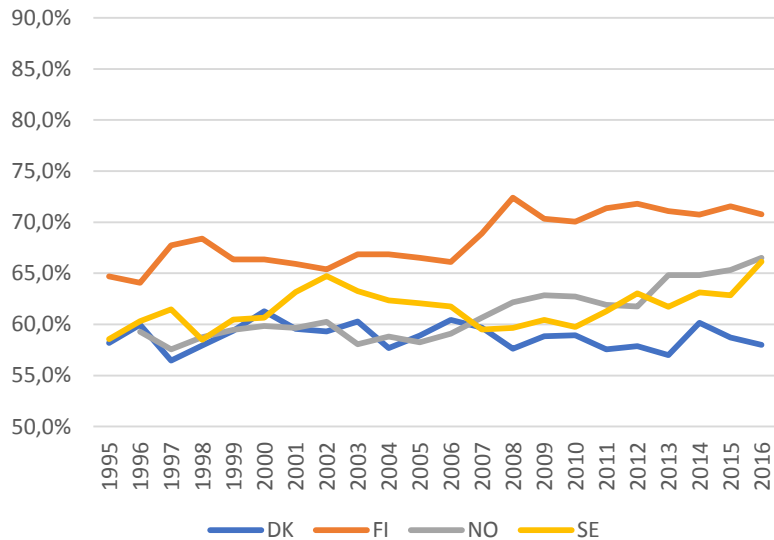
- Työllisiä on lähes 2,5 miljoonaa (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)
- Palkansaajia on runsaat 2,1 miljoonaa (51 % naisia)
- Työllisten määrä on tällä vuosituonnella kasvanut
- Lähes 2/3 työllisistä on toiminut kokoaikaisessa toistaiseksi jatkuvassa palkkatyösuhteessa 2000–2010-lukujen ajan
- Palkansaajien työsuhteista 84 % on jatkuvia
- Määräaikaisten työsuhteiden osuus on pysynyt vakaana: määräaikaisuus on yleisempää naisilla (19 %) kuin miehillä (13 %)
- Vastentahtoinen määräaikaisuus on yleisintä 35–44-vuotiailla naisilla: tämän ikäisistä naisista 88 % nimeää pysyvän työn puutteen määräaikaaisuutensa syyksi (miehistä 78 %)
- Osa-aikatyö on yleistynyt naisilla ja eläkeikään ehtineillä: naispalkansaajista osa-aikatyötä tekee 21 %, miehistä 10 %
- Useimmille osa-aikatyö on elämäntilanteeseen sopiva valinta, mutta naisille kokoaikatyön puute on yleisin osa-aikaisuuden syy: 4/5 vastentahtoisesta osa-aikatyöntekijästä on naisia

Palkkatyötä suurempi muutos koskee yrittäjyyden rakennetta

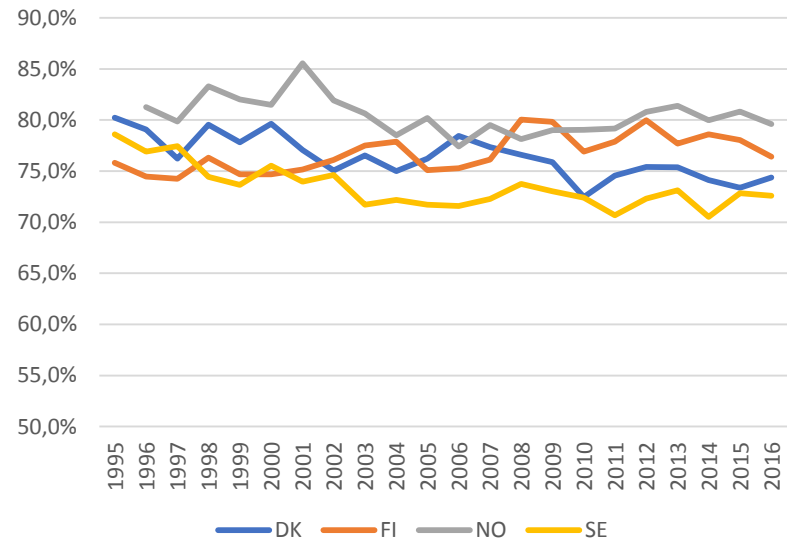
- Tällä vuosituhannella maatalousyrittäjyys on (edelleen) vähentynyt ja itsensä työllistäminen yleistynyt
- 2017 itsensä työllistäjien osuus 15–74-vuotiaista työllisistä oli 7 % eli 171 000 henkilöä (2000 tähän ryhmään kuului 123 000 henkeä)
- Erityisesti ammatinharjoittajien, freelancereiden ja apurahansaajien määrä on kasvanut
- Naisten osuus kaikista itsensä työllistäjistä on 40 %, yksinyrittäjistä naisia on 36 %
- Itsensä työllistäjät ovat enimmäkseen tyytyväisiä työhönsä ja vastentahtoiset pakkoyrittäjät ovat vähemmistö
- Itsensä työllistäjät kokevat positiivista ”työn imua” jopa enemmän kuin palkansaajat
- Itsensä työllistäjien pienituloisuus on kuitenkin huomattavasti palkansaajien (suhteellista) köyhyyttä yleisempää
- Ongelmia aiheuttavat erilaisten ansioiden (esim. freelance-palkkioiden ja satunnaisen palkkatulon) sekä työttömyysturvan yhdistäminen (kannustin- ja byrokratialoukku) → perustulo?

Normaalityösuhteiden (pysyvä, kokoaikainen) osuus Pohjoismaissa 1995–2016, korkea-asteen koulutetut 15–64-vuotiaat työlliset (%)

NAISET



MIEHET

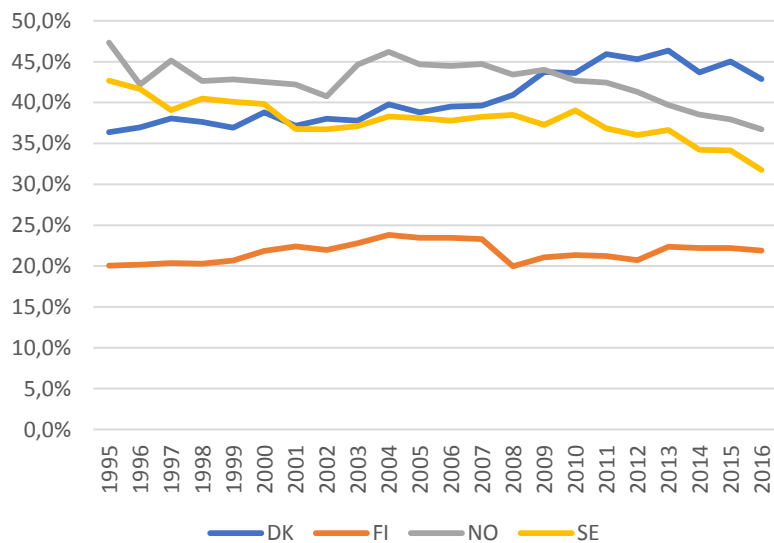


Laskelmat: sosiaalipolitiikan professori Jouko Nätti

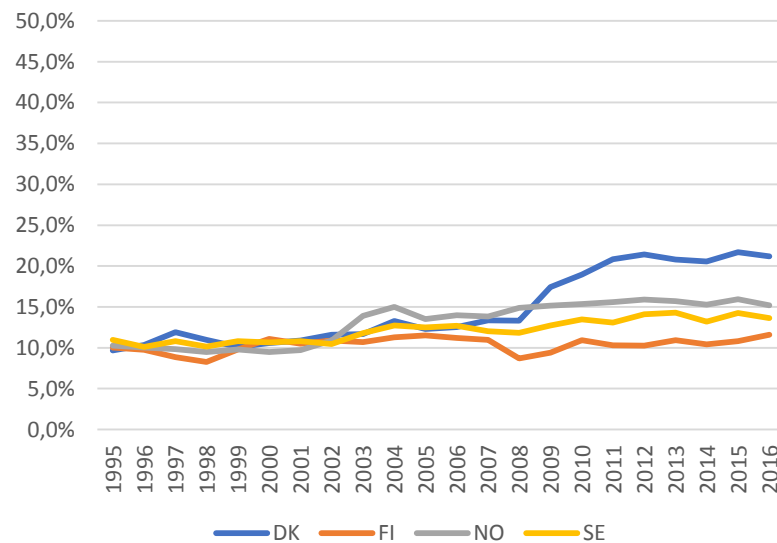
Aineisto: European Labour Force Survey EULFS (eurooppalainen työvoimatutkimus)

Osa-aikatyötä (1–34 t/vko) tekevien osuus Pohjoismaissa 1995–2016, korkea-asteen koulutetut 15–64-vuotiaat työlliset (%)

NAISET

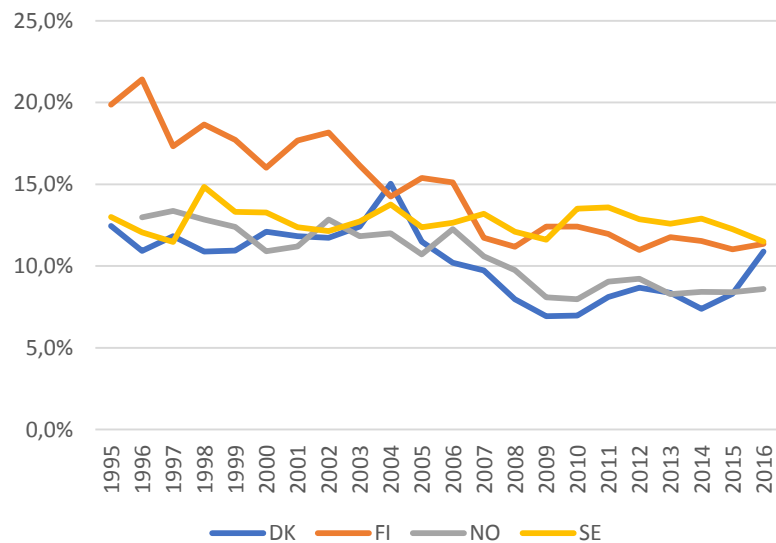


MIEHET

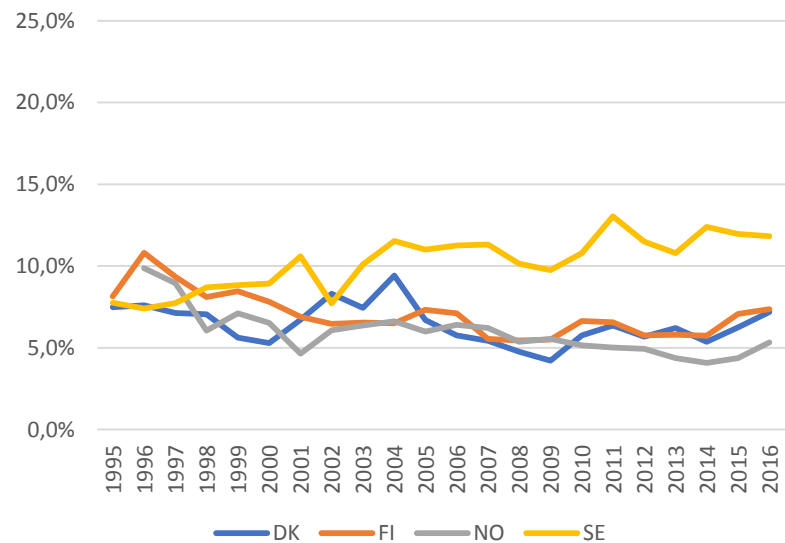


Määräaikaista työtä tekevien osuus Pohjoismaissa 1995–2016, korkea-asteen koulutetut 15–64-vuotiaat työlliset (%)

NAISET



MIEHET



Ammatillinen segregatio – työelämän tasa-arvon suurin ongelma

- Miksi määrä- ja osa-aikatyöt kasautuvat naisille? Mikä selittää naisten ja miesten välisten tuloerojen pysyvyyttä ja syrjintäkokemuksia?
- Ammattien jakautuminen naisten ja miesten töihin (segregatio) on edelleen suomalaista työelämää leimaava piirre ja tasa-arvon kehityksen pullonkaula
- Segregaation suhteen Suomi rinnastuu itäblokin maihin (Tuija Koivunen)
- Segregatio heijastuu systemaattisesti erilaisiin työhön liittyvien syrjintäkokemusten yleisyyteen nais- ja miesvaltaisilla työpaikoilla
- Kun työyhteisössä on tasaisesti molempia sukupuolia, **työhönottoon, palkkaukseen, uralla etenemiseen, koulutukseen pääsemiseen ja arvostukseen** liittyviä syrjintäkokemuksia on vähiten
- Segregaatiota pitäisi purkaa asenteisiin vaikuttamalla jo varhaiskasvatuksesta alkaen (uuden varhaiskasvatuslain tavoitteisiin on kirjattu sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen)
 - **sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen**
 - **lakisääteiset sukupuolikiintiöt**
 - **palkkasalaisuudesta luopuminen**

Työsuhteiden keskimääräinen kesto pidentynyt

- Tilastokeskuksen vuoden 2013 työolotutkimuksen mukaan palkansaajat ovat keskimäärin työskennelleet saman työnantajan palveluksessa 10,3 vuotta (vuonna 1984 vastaava keskiarvo oli 8,3 vuotta)
- Naisten *työsuhteet* ovat hieman pidempiä kuin miesten, mutta naisten *työurat* jäävät jonkin verran miesten työuria lyhyemmiksi (perhevapaat ja lastenhoitoon liittyvät vapaat kasautuvat naisille)
- Ammatin vaihtaminenkaan ei ole yleistynyt
- 43 % naisista ja 40 % miehistä on työskennellyt aina lähes samankaltaisessa ammatissa (ei suuria muutoksia vuosina 1977–2013)
- Tilastokeskuksen työolotutkimus on poikkileikkausaineisto, jota varten otokseen valikoituneita henkilöitä on haastateltu yhden kerran
- Poikkileikkausaineistojen lisäksi tärkeää tietoa saadaan erilaisista hallinnon rekistereistä, joiden sisältämien tietojen avulla samoja ihmisiä voidaan seurata yli ajan
- Rekisteriaineistot kertovat palkansaajien työurien muuttuneen aiempaa vakaammiksi eli yhä useampi on keskeytyksettä työssä

Kiitos!

17.4.1978

3.9.2016

